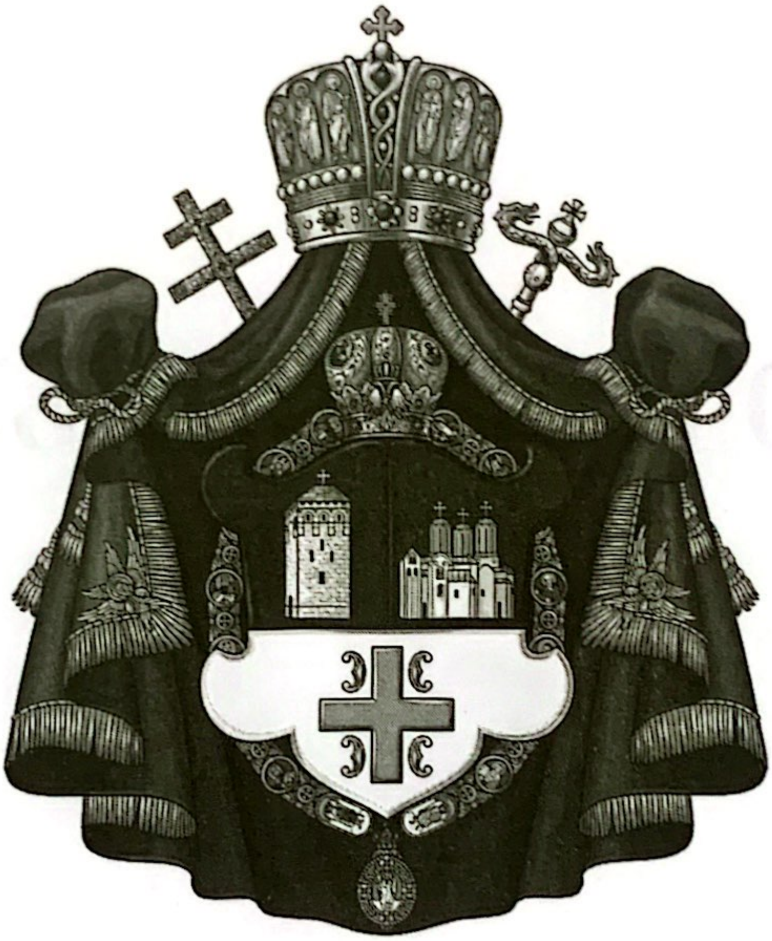

О ПОНАШАЊУ У ЦРКВИ

О ПОНАШАЊУ У ЦРКВИ

Са благословом цркве
Светог великомученика Георгија
Јасенак Смедерево

ПРЕДГОВОР

Живећи у времену поремећених вредности, све чешће се сусрећемо са једним апсолутним незнањем одређеног (немалог) броја верника приликом посете светим богослужењима. Данас. када се полако враћа својој цркви, примећено је да не зна како се треба у појединим ситуацијама, на верским чинодејствима и богослужењима понашати.

Имајући у виду надахнуте речи светог апостола Павла: „Како ће поверовати у Онога за кога и не чуше? А како ће чути бе проповедника?” Православна Народна Хришћанска Заједница издаје ову књижицу са циљем да она уђе у сваки православни дом и да буде путоказ онима „који Бога траже” и долазе у храм.

„Постоје људи који граде цркве а не обраћају пажњу на своје душе.

Кад уђеш иа врата Божије цркве. остави иза себе све што је светско и земаљско.”

(Св. Филарет Московски)

УВОД

На самоме почетку, да бисмо што лакше схватили и усвојили наше понашање и дужности, које од нас захтева храм и свето богослужење, потребно је истаћи шта је храм, а шта свето богослужење.

За разлику од Цркве, која је духовна заједница људи са Богом, повезаних и сједињених истом вером, истим светим тајнама, истим богослужењем и истом јерархијом, која је живи духовни организам или тело чија је глава Господ Исус Христос, душа и крвоток Дух Свети, а органи и ћелије тела хришћани- храм, или дом Божји је најсветије место на земљи у коме се окупљају верници, чланови Христове Цркве, на заједничку молитву, духовно се чисте и лече. Он је обитавалиште славе Божије и војске небеске, место где се велича и слави име Божије, врши најсветија жртва Христова- света тајна Евхаристије (Литургија) и где верници бивају учесници спасоносних дарова које им у име Господа Исуса Христа дају за то посвећена свештена лица.

Свето богослужење је, по речима светог Јована Кронштатског, „узајамно служење

Бога љуудима и људи Богу...слатки разговор човека са Богом, слављење Бога и молба за своје потребе..." Храм и богослужеwње су неисцрпно врело благодати Божије. Врело из кога се наше душе хране, поје, чисте и снаже, исцељују, освећују и са творцем сједињују, зато и захтевају од нас специфично понашање.

КАКО ТРЕБА ДА СЕ ПОНАШАМО У СВЕТОМ ХРАМУ И НА СВЕТОМ БОГОСЛУЖЕЊУ

Улазећи у свети храм прекрстимо се побожно уз благи поклон и изговоримо речи: „Уђи ћу у Дом Твој, поклонићу се са страхом храму Твоме светоме..." и идући тако тихо и нечујно ка целивајућој икони, направимо три поклона крстећи се и изговарајући: „Боже, милостив буди према мени грешноме/грешној и помилуј ме ", а затим се поклонимо присутнима десно и лево и станемо у одговарајућу страну храма (десно мушкарци, лево жене, а испред стоје деца).

Уласком у свети хран и заузимањем свога места, приберемо се, сконцентришемо и

удубљујемо у смисао молитава и песама које се произносе, чувајући се од сваког разговора и расејаности и заборавимо све овоземаљске бриге и проблеме у настојању да из храма изађемо духовно бољи и чистији него што смо ушли у њега.

Док траје богослужење не шетајмо по цркви - храму, не прислужујемо свеће, не целивајмо иконе, не тискајмо се, већ пажљиво и побожно пратимо свето богослужење и настојмо да оно буде што лепше и свечаније.

За време читања светог Јеванђеља, у току малог и великог хода, на речи: „Главе своје Господу приклонимо", „Мир свима", као и за време кађења, главе своје требамо приклонити.

Посебно треба да смо пажљиви и сконцентрисани на светој Литургији за време читања Јеванђеља, певања Херувимске песме, изношења свете Тајне, читања Символа вере - Исповедања вере, певања Достојно и праведно... , Молитве Господње, освећења и претварања Светих Дарова, на речи: „Са страхом Божијим и вером приступите" итд.

Они који су се исповедили и припремили за свето Причешће, требају са дубоком ве-

ром, побожношћу и искреним кајањем да читају молитву пре причешћа „верујем Господе и исповедам... ” и приступајући светим тајнама Тела и Крви Спаситељеве побожно да се поклоне, скрсте руке (десну преко леве) на грудима и кажу своје крштено име. Након примљеног причешћа целива се крај св. Путира – св. чаше, узме нафора и сачека крај свете Литургије.

Свету тајну Причешћа примају само они који су крштени и који су се постом, молитвом и покајањем очистили, пред свештеником исповедили и на тај начин се припремили за сједињење са Господом. А ко се недостојан причести, без ове припреме, тај, према упозорењу св. Апостола Павла, греши пред Богом и на суд себи прима свето Причешће (*1 Кор. 11,27-29*).

На светом богослужењу треба молитвено учествовати, било певањем, читањем молитава или побожним праћењем, јер тако срца своја сједињујемо са Христом, осећамо Његово присуство и присуство Светог Духа и хранимо душе своје небеском храном.

Без оправданог разлога не треба излазити из храма док траје богослужење, нити прислу-

живати свеће, поготову у најсветијим деловима Литургије. Прислуживање свећа и целивање икона треба обавити или пре или после богослужења. Водимо строго рачуна у каквом оделу, одећи долазимо у свети храм пред Господа. Пазимо да не навлачимо на себе грех својим непристојним понашањем и одевањем, жвакаћим гумама у устима, упадљивом шминком, држањем руку на леђима или у џеповима, упадљивим гледањем појединих верника, разговарањем, смехом и сл.Чујмо шта о светом храму и богослужењу каже преподобни старац Силуан: „**Кад би људи видели у каквој слави служи свештеник они би попадали на земљу од овог виђења; а кад би сам свештеник видео себе у каквој небеској слави он стоји кад служи своју службу, он би постао велики подвижник, да не би ничим ожалостио благодат Светог Духа, који живи у њему**".

Ако на све ово не пазимо, какав је онда смисао нашег доласка у храм на свето богослужење? Непристојним понашањем и одевањем ми омаловажавамо дом Божији и службу Божију, дајемо лош пример другима, ометамо друге у молитви, а што је најтрагичније, навлачимо на себе казну Божију. Не

заборавимо! С каквом је ревношћу наш Спаситељ извршио поверено Му дело, почевши од првог дана Његове јавне службе, па до последње Његове речи на крсту: „Сврши се". Он исту ту ревност показује и према светости дома Божијег - храма на земљи, изгонећи из њега оне који су га скрнавили рекавши им: „Не правите од дома Оца мога дом трговачки" (Мат.21,12). Исту ту ревност настављају и свети апостоли, па зато апостол Павле и захтева од нас ревност и угледање кад каже: „Угледајте се на Бога, као љубљена деца" (Еф.5,1) и „Угледајте се на мене, као што се ја угледах на Христа" (I Коп. 4,16).

ХРАМ И БОГОСЛУЖЕЊЕ ЧОВЕКОВА НАСУШНА ПОТРЕБА

Најделикатнији и најсложенији је живот човека. Он, поред све сличности са осталим живим бићима, има нешто чиме се разликује и одликује од свих њих, а то је његова душа, религиозност и боголикост. Бог је створио човека „по својој слици и прилици, по свом обличју и подобију" (I Мој. 1,27).

Отуда човек, односно душа његова тежи своме извору, Творцу - Богу „својој слици и прилици". Због тога, његова веза, контакт, саобраћање са Богом, није потреба слична другим потребама (треба да се испуни, оствари, али не мора), него је то неопходност. „Човек треба Бога, као што треба воду или кисеоник"(Алексис Карел). Сусрет, општење, контакт са Богом човек постиже кроз веру, Цркву и молитву, нарочито у светом храму на светим богослужењима. Свети храм са служитељима који у њему служе и верницима који са вером, побожношћу у њега долазе је: „разговор са Богом, песма Богу и служба Богу, јер је Господ рекао: „Где су двоје или троје сабрани у име моје онде сам и ја међу њима" (Мат. 18,20).

У светом храму ми водимо разговор, дијалог са Богом. Зато се и каже да је молитва побожан разговор наше душе са Богом. Кад се чита свето Јеванђеље, то Господ Исус Христос кроз њега говори нама, а кад читамо молитве, тада ми говоримо Господу и решавамо проблеме нашег живота. Служећи Творцу света, Промислитељу и највећем Дародавцу кроз молитве и црквене песме ми се духовно хра-

нимо, преображавамо и Богу приближавамо. Само у светом храму, на светом богослужењу налази се утеха за своје опустошено биће, ту је сигурност и ту се чује глас Христов који благо говори: „Чедо моје, греси су ти опроштени ...” Ту сазнајемо да се наш живот не завршава физичком смрћу, већ васкрсењем. Ту се чистимо, лечимо и духовно хранимо. У храму се задобија Нада која нас чини снажним, Вера која нас спасава и Љубав која нас чини добротворним и миротворним. Зато нас Црква и позива: „Сви заједно хитајте у један храм Божији, једноме Жртвенику, једноме Исусу Христу” (св. Игњатије Богоносац), који каже: „Све што иштете у молитви верујући, добићете” (Мат. 21,22).

Света Црква као брижна мати, којој на срцу лежи брига за вечним добром њене деце, подиже храмове, врши богослужења и позива своју децу да им уредно и ревносно присуствују, у Твом интересу, као што уредно хране тела своја, тако да уредно хране и душе своје. Из улоге и значаја који има храм и богослужење у нашем духовном узрасту и спасењу (појачавају нас, просвећују, чисте, обнављају, лече, освећују, хране, јачају и сједињују са

Богом) произилази наша насушна потреба да их са највећом љубављу, побожношћу и ревношћу посећујемо и према њима се односимо. Јер „само искуствено, благодатно упознаје се Црква кроз учешће у њеном животу", каже велики православни богослов Сергиј Булгаков и препоручује: „Дођи и види".

СИМВОЛИЧКЕ РАДЊЕ НА СВЕТОМ БОГОСЛУЖЕЊУ

Све свештене радње и све молитве у Православној цркви почињу и завршавају се знаком крста, који чине како присутни на богослужењу, тако и они који служе.

Крсним знаком изражавамо своју веру и призивамо помоћ Божију. А крстимо се овако:

Три прста десне руке- палац, кажипрст и средњи прст- саставе се врховима уједно и равно, док се мали и домали прст савију уз длан.

Са тако састављена три прста десне руке додирујемо чело посвећујући Богу свој ум (да бисмо свагда исповедали Господа) и говоримо: „*У име Оца*".

Затим дотичемо груди, посвећујући Богу своје срце (да бисмо Господа љубили) рекавши: „*И Сина*" .

Затим додирујемо прво десно па онда лево раме, посвећујући Богу своју снагу (да бисмо чинили што је добро) говорећи: „ *И Светога Духа*" .

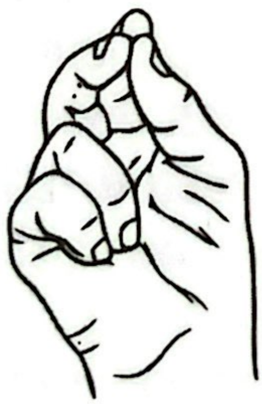
И прекрстивши се тако кажемо: „*Амин*" *тј. нека тако буде!*

Крстећи се овако ми изражавамо:

1. *Веру у једног Бога у тројици* -Оца, Сина и Светога Духа (састављањем три прста десне руке), и

2. *Поуздање у помоћ Господа нашег Исуса Христа*, који нас је спасао својим страдањем на крсту!

Благослов

Благослов је призивање благодати Божије ради освећења лица и предмета, или ради отклањања свега што смета спасу верних и напретку Цркве. Дејство благослова се, дакле, простире и на човека и на предмете и на силе око њега (видљиве и невидљиве).

Свештеник благосиља крстолико десном руком, при чему су прсти десне руке постављени тако да образују слова ИЦХЦ (почетна и крајња слова Спаситељевог имена (Исус Христос)).

Кажипрст се држи усправно – И, а средњи прст се мало савије- Ц. Палац се привије прсту до малог и с њим чини слово Х, а мали прст се савије и чини слово Ц.

По томе свештеник подељујући народу благодат Божију, чини то благословом са именом Исуса Христа, а тим именом се ми освећујемо и оправдавамо (И Кор. 6,11). Када православни хришћани траже благослов од свештеника, траже да се благослове именом Господњим. На богослужењу молимо свештеника: *„Именом Господњим благослови, оче!”*. Када свештеник на богослужењу благосиља, већином пропраћа тај благослов и одређеном молитвом, нпр. приликом подељивања мира изговара речи: *Мир теби*, или *Мир свима*, или говори: *„Благослов Господњи да дође на вас...”* итд.

Када свештеник благосиља народ, тада верни треба да смерно приклоне главе, примајући тај благослов од служитеља олтара као

из руке Господа. Поклоном верни изражавају своју благодарност самоме Богу на подељеној благодати и милости, јер је Он извор и давалац милости, благослова и свакога добра.

ПОЛОЖАЈ ВЕРНИХ НА БОГОСЛУЖЕЊУ

Стајање

Од апостолских времена хришћани се моле *стојећи* (као што се види из Еванђеља по Марку гл. 11 стих 25) сматрајући седење у оваквим приликама за непристојно. Стајање је тако важан положај хришћана на молитви, да се у одређене дане искључује сваки други положај. Стајањем симболизујемо Христов Васкрс, којим смо се ослободили од пада и греха. Отуда је и потекло правило да се *недељом*, као и у *дане од Ускрса до Духова, не клечи* већ верни у те дане треба да се моле стојећи.

„Ако није пристојно седети пред оним, кога треба поштовати и кога поштујемо, то је сасвим неблагодарно седети пред лицем Бога живога, пред којим стоји анђео што

се моли - свештеник" - каже Тертулијан (око 160-220) ранохришћански писац и апологета.

Међутим, црквени устав допушта и прописује да се *за време извесних богослужења може седети*. Кад се читају катизме, седални, пролози или синаксари Црква допушта свему народу да седи, да би они који се уморе у претходним деловима богослужења, могли пажљиво слушати оно, што се чита или поје и седалнима, катизмама итд., или што се говори у црквеној проповеди.

Клечање

је израз да је човек грешан и крив, па је према томе ово нарочити положај оних који моле опроштење казне због какве погрешке. Оно је израз кајања и наше зависности од Бога, као и доказ да нам је потребно Божије милосрђе. Отуда се хришћани моле клечећи нарочито у време кајања и поста, или када моле какву милост.

И сам Господ наш, Исус Христос, молио се клечећи (Лука 22, 41), клечаху и његови свети ученици и кад се мољаху за опроштење грехова (Дела ап. 7, 60) и кад беху у жалости (Дела 9,40) и кад предузимаху какав тежак посао

(Дела 21,5). Тако чињаху и први хришћани. Према томе, постоји овај молитвени символ у хришћанском богослужењу одвајкада.

Поклон

Изражава осећање поштовања, оданости, покорности, захвалности и побожности пред Највишим.

Тако нпр.:

Сагињањем главе приликом читања Еванђеља, верни дају израз своје пажње.

Приликом преноса часних дарова са жртвеника на св. престо (о великом входу) приклањањем главе верни изражавају побожно и мислено учешће у ходу Исуса Христа на драговољно страдање.

„Учини ми, Боже
чисто срце, и дух
прав понови у мени."
(Псалам 51,10)

Скрштање руку на груди

Верни који се у цркви моле не подижу руке, као што то чине свештеници који служе, када читају одређене молитве. Верни

се моле стојећи на своме месту, са рукама спуштеним, или прекрштеним на прсима.

Скрштање руку на груди, за време молитве, је стари обичај у Православној цркви (за разлику од латинског обичаја склапања руку).

Скрштање руку на груди при молитви, знак је унутрашњег уздизања срца Богу, мољења из свег срца, јер груди се сматрају као људска срца.

Покривање и откривање главе

Држећи се прописа св. апостола Павла (I Кор. 11, 4-15) хришћани, да би изразили своју побожност према Богу, моле се гологлави, а хришћанке покривене главе.

Скидање капе постало је општепримљеним знаком пажње, уважења и поштовања у друштвеном животу. Природно је да човек оне знаке и облике поштовања на које се навикао, преноси из обичног живота у религијски. Према томе, повредио би се природни осећај, кад би човек ступио пред светињу свевишњега Господа покривене главе.

Хришћанке покривене главе присуствују богослужењу. – Коса је наиме нарочито женски украс па лако постаје предметом сујете; да не

би, дакле, дала повода чулности, жена је на богослужењу морала покрити своју главу велом.

Окретање лица према истоку

Православни хришћани, од најстаријих времена обично су се молили окренути лицем к истоку - извору светлости. Исток, као извор светлости, је слика Исуса Христа, који се у Св. писму често назива исток (Лука 1,78), светлост (Јн. 8,12), сунце правде (Мал. 4,2).

Обраћајући се у молитви на исток, хришћани се обраћају самом Исусу Христу као Богу и Спаситељу.

Кађење

Кађење је символ молитве, клањања и жртве Богу. Кађењем верних примају се њихове молитве, подељује им се освећење, које невидљиво долази као и мирис тамјана. Кађењу увек претходи молитва. Првобитне кадионице су оне са дршком, а доцније су добиле данашњи облик.

Осветљење

Хришћани су одмах, у почетку, на богослужењу употребљавали светлост (тј. осветљење)

не само из практичних, него и нарочито из симболичких разлога, угледајући се на старозаветно богослужење (II Мојс. 25,31). Употребљавали су свеће од воска и светиљке (кандила) са уљем, па је тако остало и до данашњих дана у Православној цркви.

О паљењу свећа

Црква је прописала место где се свеће пале. То су претежно чираци при уласку у цркву са десне стране. Има и места и ван храма где су урађене посебне просторије за то. Често наши верници питају где се пале свеће за живе а где за умрле чланове. То питање црква је одредила речима: „Сви су живи и сви су једно, у Христу Исусу". Али ни пракса која је установљена да се на чирацима горњим пали за живе, а на доњим за умрле, није погрешна. Треба куповати свеће од чистог воска.

Зашто се пали кандило пред иконом

Прво зато што је вера наша светлост. Рекао је Христос: *Ја сам светлост свету*. Светлост кандила опомиње нас на светлост којом Христос обасјава душе наше.

Друго, да нас подсети на светлост карактера оног светитеља, пред којим палимо кандило. Јер су свеци названи: *синови светлости.*

Треће, нам служи као укор за тамна дела наша, и зле помисли и жеље, и да нас позове на пут јеванђелске светлости. Да бисмо се потрудили тако са ревношћу око заповести Спаситељеве: *тако да свијетли ваше видјело пред људима, да виде ваша добра дјела.*

Четврто, да то буде мала жртва наша Богу, који се сав жртвовао за нас. Један мајушни знак велике благодарности и светле љубави наше према Ономе, од кога у молитви просимо и живот, и здравље, и спасење, и све што само безгранична небеска љубав може дати.

Пето, да би нас подсетило пре свега осталог да је Творац света створио светлост, а потом остало по реду: *И рече Бог да буде светлост; и би светлост* (Постање 1,3). Тако мора бити и на почетку нашег духовног живота, да пре свега осталог светлост Христове истине засија у нама. Од ове светлости Христове истине ствара се свако добро дело, извире из ње и расте у нама.

Нека Светлост Христова обасја такође и вас.

Сећање на умрле

Наша највећа дужност јесте да се сећамо наших умрлих чланова. Молитва праведника може много да помогне. Зато наша молитва кроз чињење помена, парастоса и вршењем заупокојених литургија од велике је користи за покој душа умрлих. То је најбољи начин да им се одужимо за сва доброчинства која су учинили за нас.

Упутства за вернике

Верници треба да искључиво купују свеће у светом храму. Тиме испуњавају црквену заповест а уједно И помажу свети храм. То се односи и на друге црквене предмете (иконе, чираке, кандила, тамјан) и разне црквене књиге, јер је то све освештано и благословено. А на тај начин помажемо нашу цркву да може да обнови свети храм и пратеће објекте око њега.

Давање прилога

Још у древна прворхришћанска времена усталила се пракса давања прилога. Јер сам Спаситељ наш, Господ Исус Христос, је рекао: „Да не зна левица шта чини десница". Увек

је од верника тражио да помажу једни друге ради општег напретка и бољитка.

Свако према својим могућностима треба да помаже цркву своју. Тамо где нема црка-ва а има велики број верника, они треба да се организују и саграде себи храм, јер нема спа-сења ван цркве. А у цркви се врши Света тајна причешћа и друге свете тајне и молитословља без којих човек не може да задобије спасење.

ДУЖНОСТИ ВЕРНИХ НА БОГОСЛУЖЕЊУ

Православни!

Ваша је дужност да се старате за приме-ран ред у цркви на богослужењу. *Опомените неупућене и поучите их!*

Сви треба да се трудимо да наше богослу-жење буде што лепше!

Врло је велики грех правити било хоти-мичан било нехотимичан неред на богослу-жењу. Зато се старај да на богослужење увек стигнеш *пре почетка*. Тада ћеш имати времена да узмеш и упалиш свећу, и да своје *личне* молитве принесеш Господу. А кад поч-

не богослужење тада треба молитвено *учествовати* у њему, било певањем, ко има слуха и гласа, било читањем литургијских молитава из молитвеника, било побожним праћењем самог тока богослужења. Никако није лепо, а и грех је, кад појединци нарушавају тишину и свечаност богослужења *пролазећи кроз цркву* да би целивали иконе. То се не сме чинити за време богослужења, већ пре или после овога!

1.На богослужење доћи пре почетка;

2.из цркве изаћи тек по завршетку богослужења;

3.за време богослужења не пролазити кроз цркву, већ што пре заузети своје место;

4.не гурати се никако, нити разговарати;

5.стојати побожно и мирно, оставивши слободан простор у средини храма, за свештеника кад кади;

6.за време богослужења верници не треба да ступају на солеју (простор пред иконостасом) јер је она одређена за свештенослужитеље;

7.Св. причешћу, нафори и целивању приступати у највећем реду.

ИСПОВЕСТ

Света тајна покајања и исповести је једна од најважнијих, благодатних средстава у животу једног хришћанина. У свакодневном животу човек чини ситније или крупније грехе. Они су као блато које каља душу човекову и његов морални лик. Зато је Црква одредила средство којим се то блато и прљавштина греха спира са човека - то је Света тајна покајања и исповести. Исповест је потребна што чешће, а обавезно уочи сваког причешћа. Нажалост, ова Света тајна није довољно заступљена у нашем народу, а можда је одсуство покајне дисциплине један од битнијих узрока нашег моралног и духовног посрнућа. Исповест се врши у храму или исповедаоници, пред свештеником. Верник исповеда све оно што га мучи у души, и што му оптерећује савест, све грехе, чак и оне који су почињени у мислима или жељама. Колико је важна исповест знају они који се исповедају, јер они после исповести осете велико олакшање, као да им је неки велики терет пао са душе и срца, а цело њихово биће прожима неизрециво блаженство.

Не треба се плашити исповести, јер свештеник, по својој заклетви не сме да открије ни један грех који му је исповеђен, по цену живота.

ПРИЧЕШЋЕ

Најузвишенија и најсветија тајна јесте Света тајна причешћа или евхаристија. У њој се човек потпуно физички и духовно сједињује са Христом. Вино и хлеб, у причешћу су истинско тело и крв Христова. Зато се за примање светог причешћа , хришћанин мора припремити на најдостојнији начин. Седам дана се пости строги пост, без уља, дакле, на води. Деца и болесници могу и мање, са одобрењем и благословом надлежног свештеника.

У неким нашим крајевима, пред свето причешће на десетак дана се не пије вино, нити се једе грожђе, па чак ни купине, ни било које друго воће црвене боје, јер подсећа на крв Христову, којом се верници причешћују. Ујутро пре причешћа, не узима се ништа од јела, нити се пуши , све док се не причести, и не узме нафора.

Поред поста, припремање за причешће подразумева и уздржавање од рђавих и злих дела, измирење са свима са којима је неко у завади, чињење добрих дела и давање милостиње, једном речи истрајавање у свакој врлини, а уздржавање од греха.

Како се причешћује?

Када се приђе свештенику који причешћује, изговара се име, да свештеник чује, и тада се не крсти, јер постоји опасност да се закачи чаша (путир) из кога се причешћује, и да се тако проспе причешће, што је велики грех. Треба се прекрстити раније, и када се одмакне од чаше. Свештенику се тада не љуби рука, ни путир, него се полако прилази ономе ко дели нафору. Причешће се узима као храна. Када свештеник, ономе који се причешћује, кашичицу са причешћем стави у уста, усне се склопе као када се узима храна из кашичице. Ако се неко причести за Божић, Васкрс, или на који други мрсни дан, тога дана се не пости. Пости се само онда, када се причешћује на посном дану.

Нафора

Нафора је хлеб који се верницима дели на крају свете литургије. То је подсећање на прве хришћанске вечере љубави - агапе, где се заједно вечерало, певале се црквене песме и делила миостиња. Нафора се узима на следећи начин: Полако у реду, прилази се свештенику који дели нафору. Када се дође на ред, прво се прекрсти, а затим на длан леве руке прекрсти се десни длан и приђе се свештенику, који на испружени длан ставља коцкицу нафоре. Онда се свештенику целива рука, нафора се узима у уста и поједе, и полако се излази из цркве.

СВЕШТЕНА ЛИЦА

Свештена лица су од Бога изабрана лица, и на посебан начин посвећена да врше света богослужења, свете тајне и обреде. У најчешћем контакту са народом су парохијски свештеници, који служе при црквама и обављају потребне верске обреде својим верницима. Такав свештеник је парох, а народ су његови парохијани. Јер одређено црквено подручје које опслужује свештеник, зове се парохија.

Свештеник се поздравља при сусрету: „Помози Бог оче, благословите! ”. Свештенику се целива рука без обзира на године свештеника и онога који целива. Свештеник се у разговору ословљава са „оче”, рецимо „оче Марко”, или ако је прота, може „оче прото”. Владика се ословљава речима „Ваше Преосвештенство”, или „Преосвећени Владико”, или ако је неформални разговор само „Преосвећени”. Патријарх се ословљава са „Ваша Светости”, или „Свјатјејши Владдико” или само „Свјатјејши”. Монахиње се ословљавају са „сестро”, а игуманија са „мати”. Од женског монаштва се не тражи благослов и не љуби се рука.

Монашка лица се такође ословљавају са „оче”. Млађима се каже „оче” и његово име, а старешини манастира се може рећи „оче игумане” или „оче архимандрите”. Искушеници се ословљавају са „брате”.

ПОУКЕ СВЕТИТЕЉА

Није толико важно што народ подигне и освети цркву, колико је важно да је Бог народу дао Цркву (Св. Филарет московски).

Хришћанска црква садржи обиље благослова и то је школа побожности(Филарет черниговски).

Као што киша узрокује да семе расте, тако црквена богослужења јачају душу за чињење добрих дела (Св. Јефрем Сирин).

Постоје људи који граде цркве а не обраћају пажњу на своје душе.

Кад уђеш на врата Божије цркве, остави иза себе све што је светско и земаљско(Св. Филарет московски).

Кад уђеш у цркву Божију, прво упали свећу у срцу своме (Лука 12,35), онда ако можеш стави једну пред Бога (2. Кор. 9,7), или пред једнога од Божјих светитеља, и моли се предано толико дуго колико свећа гори.

САДРЖАЈ

